



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXIX. Nulla præcepta Dei, justis volentibus & conantibus, secundùm
præsentes quas habent vires, impossibilia sunt, nec deest gratia, quâ
possibilia fiant. Imo nulla Dei præcepta impossibilia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

festè conltabit legenti librum illum, tum in iis quæ ex ipſo protulimus cap. 26. tum in iis quæ eodem in libro habentur pag. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 52. 70. 110. 123. 125. 126. 201. 202. 206. 210. 213. & ſeqq. calumnioſam proinde eſſe criminationem illam, in Sanctoſque illos, Concilia, & Theologos redundantem, & adeò calumnioſam, ut Author & Approbatores libri illius de Moliniſtis illis merito conqueri poſſint, ſicut D. Proſper olim conqueſtus eſt de Pelagianis Semipelagianisque, adverſus quos Catholicam fidem ex *Apoſtolica Sedis auctoritate* defendebat: *Quidam* (inquit in Præfatione Reſponſionum ad Objeciones Vincentianas) *chriſtiana ac fraternæ charitatis oblii, in tantum exiſtimationem noſtram quoquo modo ſtudent ledere, ut ſuam ſe evertere nocendi cupiditate non videant. Contextunt enim, & qualibus poſſunt ſententiis comprehendunt ineptiſſimarum quarundam blaſphemiarum prodigioſa mendacia; eaque oſtendenda & ingeſtenda multis publicè privatimque circumferunt; aſſerentes talia in noſtro eſſe ſenſu, qualia diabolico continentur indiculo ſuo. Quæ falſò in nos ad excitandam invidiam jaſtitari, facilè & ſufficienter ſubſcriptione unius probaremus anathematis blaſphemiarum illarum, niſi malignitas eorum, qui ſe gravari putant, ſi de nobis benè ſentiantur, ipſam ſubſcriptionis noſtræ brevitateſ ſuſpectam eſſet habitura. Unde ne hujus querelæ inveniretur occaſio, neceſſarium convenienſque credidimus, ut ſive ad calumniantium animos mitigandos, ſive ad eos, quorum auribus tale aliquid inſonuit, inſtruidos, quantum adjuvante Domino fieri poſſit, plene lucidèque pandamus, quid de obſectis propoſitionibus juſticiemus. Quòd ſi prolixius id præſtiterimus, ad id nos compulſit partim calumniantium importunitas, partim juſtæ deſenſionis neceſſitas.*

CAPUT XXIX.

Nulla præcepta Dei, juſtis volentibus & conantibus, ſecundum præſentes quas habent vires, impoſſibilia ſunt, nec deeſt gratia, quæ poſſibilia ſiant. Imò nulla Dei præcepta impoſſibilia ſunt juſtis, etiam non volentibus nec conantibus, &c. ſed velle & conari negligentibus, vel de ſe præſumentibus, tameſi doctrina Sanctorum ſit, quòd gratia actualis, ad vincendam de factò tentationem neceſſaria, ſalvâ præceptorum poſſibilitate, ipſis ſubinde ad tempus ſubtrahatur.

176 **E**tiam hîc Janſeniſimum inſclamant Moliniſtæ, ſimiles utique ictericis; nam quemadmodum iſti ſufflavum colorem, ſic illi Janſeniſimum ubique vident, ubi Molinianas novitates ſuas conſutatas vident. Etiam proinde hîc calumniantur, non ſine injuria Salvatoris, Conciliorum & Patrum, uti proximè videbitur. Itaque quòd nulla Dei mandata juſtis volentibus & conantibus, ſecundum præſentes

Tom. I.

quas habent vires, impoſſibilia ſint, veritas eſt fidei, à Concilio Tridentino, necnon ab Innocentio X. Alexandro VII. & Clemente XI. definita. Et quomodò juſtis volentibus & conantibus, ſecundum præſentes quas habent vires, aliqua Dei præcepta forent impoſſibilia, cum ne quidem impoſſibilia ſint peccatoribus, etiam excæcatis & obduratis, omnique gratiâ, tam habituali, quàm actuali deſtitutis? Juſti verò volentes & conantes, ſecundum præſentes quas habent vires, neutrâ gratiâ deſtituuntur; imò adeſt ipſis utraque gratia, dans poſſe magis proximum eo quod in dictis eſt peccatoribus. Adeſt imprimis gratia habitualis, quâ juſti ſunt, per quam, & virtutes inſuſas habet homo ſufficientem virtutem in actu primo, quâ poſſit ſervare omnia mandata, inquit Alvarez Reſp. l. 3. c. 5. n. 20. id probans ex doctrina S. Thomæ 1. 2. q. 109. Et probari etiam poteſt ex q. 106. a. 2. ibidem, ubi dicit quòd *lex nova, quantum eſt de ſe, ſufficiens auxilium dat ad non peccandum.* Lex autem nova, ut a. 1. dicit, eſt principaliter ipſa gratia Spiritûs ſancti in corde fidelium ſcripta, ad 2. addens quòd ſit aliquid inditum homini, quaſi naturæ *ſuperadditum gratiæ donum... adjuvans ad implendum mandatum*, ſive quaſi virtus gratuita naturæ ſuperaddita, in genere habitualis doni ſufficienter adjuvans; quantum ad ſufficientiam operativæ virtutis, ut loquitur q. 109. a. 2. Unde ad operandum bonum non indiget homo aliâ ſibi inditâ operativâ virtute, eſi indigeat auxilio Dei moventis, ſine quo bonum operari non poteſt. Ideò verò dat poſſe mandata ſervare; quia naturam ſanat, ipſamque elevat ad producenda opera promerentia vitam æternam, datque juſtis ut poſſint à peccatis omnibus mortalibus abſtinere, prout idem S. Doctor tradit ibidem a. 3. 5. & 8. ubi dicit, quòd *per eam mens habitualiter ſubditur Deo, & in eo conſtituit ſinem ſue voluntatis.* Præter gratiam habitualem, adeſt etiam juſtis, volentibus & conantibus, &c. gratia actualis, per quam volunt & conantur operari bonum. Quid eſt enim gratia actualis voluntatis, niſi bona voluntas, bonusque conatus? Non deeſt ergo juſtis gratia, quâ Dei mandata ſervare poſſint.

Sed ne juſtis quidem velle & conari negligentibus, de ſeque nonnihil præſumentibus, quamdiù juſti ſunt, gratia deeſt, quâ mandata ipſis poſſibilia ſint. Per gratiam quippe & charitatem habitualem, aliasque virtutes inſuſas, individuas ipſius comites, virtutem habent in ſuo genere (habituaſis utique doni) ſufficientem ad ea ſervanda, prout ex S. Thoma proximè vidimus, & ſuprà n. 20. diximus; tameſi ad virtutem illam ſeu potentiam cum actu conjungendam, juxta Scripturam, Concilia & Patres, præter eam neceſſaria ſit gratia actualis, uti contra Arrubalem die 2. Januarii 1603. in Congregatione de Auxiliis, coram Clemente VIII. Thomas de Lemos egregiè ſuſtinuit. Unde 9. No-

O o o

vembus Congregatio censuit, errare eum, qui dixerit, sine gratia efficaci posse aliquem actum velle & operari, qua pertinent ad salutem.

Sola proinde ultima pars assertionis nostrae probanda superest, esse utique doctrinam Sanctorum, quod iustis velle & conari negligentibus, vel de se praesumentibus, gratia actualis, ad vincendam de facto tentationem necessaria, salva praecceptorum possibilitate, ad tempus subinde subtrahatur. Probabitur hoc §. sequenti.

§. I.

Ex divina Scriptura, Conciliis, Summorum Pontificum definitionibus, & SS. Patribus, ostenditur, certum esse, quod, salva mandatorum possibilitate, iustis, in penam sua praesumptionis, neglectae orationis, gratia actualis, ad vincendam de facto tentationem necessaria, ad tempus subinde subtrahatur.

578 **P**rimò id ostenditur ex divina Scriptura, quae mille locis docet, iustos orare debere pro obtinenda gratia, ad christianam tentationum victoriam necessaria: *Vigilate & orate* (ait Salvator Discipulis suis Matth. 26.) *ut non intreis in tentationem.* Qui & alibi ipsos orare docuit: *Ne nos inducas in tentationem.* Si ergo, de se praesumentes, orare negligant, gratiam illam regulariter non obtinent. Aliàs pro ea obtinenda orare non debent.

579 Et hinc est quòd, eodem Salvatore teste, gratiam, ad iptum timore mortis non negandum necessariam, S. Petrus non habuit: quia, de se praesumens, non oravit. Si enim gratiam ad id necessariam habuisset, tentationem illam superare potuisset, potentia gratiam omnem ad eam de facto superandam necessariam complectente. Non potuisse autem (tali potentia) Salvator Joan. 13. testatur, dicens: *Non potes me sequi modo, ad mortem utique.* Quia tamen Petrus voluntatem aliquam haberet moriendi pro Christo; voluntas ista tunc nimis parva erat, & imperfecta, ut id posset, potentia illa. Neque enim voluntas quaecumque ad id sufficiens est; sed magna & perfecta necessaria est, juxta illud Augustini de grat. & lib. arb. c. 15. *Gratia Dei semper est bona; & per hanc fit ut sit homo bona voluntatis, qui prius fuit voluntatis mala. Per hanc etiam fit, ut ipsa bona voluntas, quae jam esse coepit, augeatur, & tam magna fiat, ut possit implere divina mandata, quae voluerit, cum valde perfectaeque voluerit.* Ad hoc enim valet quod scriptum est, „ Si volueris, conservabis mandata, „ ut homo, qui voluerit, & non poterit, nondum se plene velle cognoscat, & oret ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata. Sic quippe adjuvatur, ut fiat quod iubetur. Et c. 17. *Qui ergo vult facere Dei mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc par-*

vam & invalidam. Poterit autem, cum magnam habuerit, & robustam. Quando enim Martyres magna illa mandata fecerunt, magna utique voluntate, hoc est magna charitate fecerunt. Ipsam charitatem, seu voluntatem magnam, Apostolus Petrus nondum habuit, quando timore mortis Dominum ter negavit: & tamen, quamvis parva & imperfecta, non deerat, quando dicebat Domino: „ Animam meam pro te ponam. „ Putabat enim se posse, quod se velle sentiebat.

In illo ergo imperfectae & invalidae voluntatis statu, in quo Petrus erat, quando Salvatore dicebat: „ Animam meam pro te ponam, „ id praestare non potuit, potentia complectente omnem gratiam necessariam ad eam conjungendam cum effectu. Verum est enim quòd ipsi tunc Veritas dixit: *Non potes me ad mortem sequi modo.* Verè proinde ipsi defuit gratia ad id necessaria, sive voluntas magna, & charitas robusta & perfecta: aliàs non defuisset ipsi potentia ad tentationem mortis effectivè superandam necessaria; quam tamen ipsi defuisse, cum Salvatore Augustinus serm. 106. ait: *Secutus est Dominum; sed tunc non potuit sequi passurus... promisi se moriturum pro illo, & non potuit, nec cum illo. Plus enim ausus erat, quam ejus capacitas sustinebat. Plus promiserat, quam poterat.* Neque enim parva & imperfecta voluntas ejus ad tantam tentationem superandam sufficiebat; sed plenior perfectiorque voluntas, plenior proinde ac perfectior charitas & gratia ad id necessaria erat. Quia, prout iterum egregie Augustinus libro 2. de peccat. merit. & remiss. cap. 5. ad nonnulla superanda, *vel qua male cupiuntur, vel qua male metuntur, magnis aliquando & totis viribus opus est voluntatis.* Et serm. 3. de verb. Apost. c. 10. *volo ut velis; sed non sufficit ut velis; adjuvandus es ut plene velis, & impleas quod velis.*

Secundò, eadem doctrina certa est ex Conciliis, & Summorum Pontificum definitionibus n. 549. laudatis; ex Traditione quoque sanctorum Patrum omnium, quos ad gratia suae defensionem excitavit Deus, quorum ingens agmen citat P. Ribera in cap. 6. & 15. Joan. Ab ipsis namque verba illa Salvatoris, *Sine me nihil potestis facere.* Et, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater... traxerit eum,* de gratia efficaci semper intellecta fuerunt, ita ut sensus sit, sine gratia mea efficaci nihil ad pietatem pertinens potestis facere. Quam veritatem Innocentius I. ibidem laudatus defini- vit, dicens, quòd *quotidiana Deus praestat remedia, quibus nisi freti, nullatenus vincere humanos poterimus errores... Cum omnes Sancti (nota) se sine hoc adiutorio nihil agere posse testentur.* Loquitur autem de auxilio gratiae, quae auxiliante vincimus, adeòque efficaci. Idipsum Caëstinus Papa definivit in epist. ad Gallos c. 9. dicens, quòd *Deus in cordibus hominum... operatur... omnes motus bone voluntatis: quia per illum aliquid possumus, sine quo*

nihil possumus. Et c. 10. Quasi proprium Apostolica Sedis amplectitur, quod cap. 4. Concilii Carthaginensis definitum est, per gratiam Dei nobis prestari, ut quod faciendum cognovimus, diligamus, atque valeamus. Quia, ut cap. 5. ejusdem Concilii dicitur, Dominus... ait... Sine me nihil potestis facere. Quod etiam Cælestinus approbat & confirmat, cap. 4. Similiter Leo Papa Serm. 8. de Epiph. Dicente Discipulis Domino, Sine me nihil potestis facere, dubium non est, hominem bona agentem à Deo habere & effectum operis, & initium voluntatis... Deus est enim qui operatur in nobis & velle, & operari, &c. Ubi & ipse verba illa Salvatoris, Sine me, &c. de gratia efficaci manifestè intelligit. Definitionem Concilii Carthag. audivimus. Alterius Concilii Africani 214. Episcoporum definitionem refert Prosper contra Collat. c. 10. (quam totus mundus amplexus est, inquit ad Cap. Gall. c. 8.) utique quod sine illa gratia, per quam prestatur nobis, ut quod faciendum cognovimus, etiam facere diligamus atque valeamus (efficaci utique) nihil vera sanctæque pietatis vel habere, vel cogitare, vel dicere, vel agere valeamus. Similis est definitio Concilii Arafticani II. can. 7. 8. 9. 10. 19. 20. & 25.

582 Demonstrativum proinde est argumentum quod citato n. 549. confecimus: gratia efficax ad tentationem mortis piè superandam necessaria est, uti definiunt Concilia & Pontifices, traduntque Sancti omnes. Atqui gratia efficax ad tentationem mortis piè superandam defuit Petro iusto, eà in tentatione posito; deest quoque iustis omnibus tentationi succumbentibus. Ergo gratia necessaria ad tentationes aliquas piè superandas, deest aliquibus iustis.

583 Et hoc est quod Tridentinum aperte declarat sess. 6. c. 11. hisce formalissimis verbis: *Homini justificatio Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis.* Quia, ut supra dixi, postremis hisce verbis, *petere quod non possis*, Concilium manifestè docet, quod licet homini justificato Deus impossibilia non jubet, aliqua tamen jubet quæ non potest (potentiâ utique complectente omnem gratiam necessariam ad agere) quòdque impotentia ista optimè consistat cum definita mandatorum possibilitate: quia licet iustus aliquando non habeat in actu gratiam necessariam ad tale posse; eam tamen habet in potentia; quatenus eam petendo impetrare potest, petendo utique quomodò & quantum res tanta petenda est, puta in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus, in jejuniis, uti declarat ibidem c. 13. Quod si taliter petierit, Deus tunc per gratiam juvabit ut taliter possit. Verùm quia non omnes iusti taliter petunt, non omnes dicunt potentiâ id possunt, nec gratiam ad id necessariam habent.

584 Et hinc etiam can. 22. definit, quod (licet Deus iustis præcipiat in accepta iustitia perfe-

verantiam) in ea tamen perseverare non possint (potentiâ complectente omnia necessaria ad actu perseverandum) sine speciali auxilio Dei. Quod iustis omnibus commune non esse certum est, tum ex Tridentino illud vocante speciale Dei auxilium. Tum ex eo quòd nullus iustus de eo sibi certi aliquid absolutâ certitudine polliceri possit, prout idem Concilium definit c. 13. Ideoque iustos alloquens ibidem, post Apostolum, dicit: *Qui se existimant stare, videant ne cadant, & cum timore ac tremore salutem suam operentur, in laboribus, in vigiliis, &c. ut supra. Formidare enim debent... de pugna qua superest cum carne, cum mundo, cum diabolo; in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperent, dicenti: Debitores sumus, non carni, ut secundum carnem vivamus, &c.* Quod profectò iusti omnes non præstant.

Tertio, eadem doctrina certa est ex unanimi 585 mi SS. Patrum, Græcorum, Latinorumque, in eam consensu, traditioneque: utpote qui loquentes de lapsu David & Petri, unanimiter tradunt ipsos, ope gratiæ destitutos, sibi metipsis, propriæque infirmitati, ob suam præsumptionem, derelictos fuisse, nulloque fructus auxilio. Ita nominatim Chrysostomus ad cap. 26. Matth. dicens, quòd Petrum, ob suam præsumptionem (licet tantum venialem, ut Gerson ait to. 2. de cognit. pecc. ven. & mort. consider. 4.) nudum admodum à suo favore Deus reddidit. Quòdque lapsus est, quia nullo fructus est auxilio. Sic enim habet versio Chrysostomi per Balsarem Corderium, Soc. Jesu Theologum, in Catena Græcorum super Matth. Similiter Homil. 72. in Joan. Casus Petri. non frigiditate, sed superni auxilii derelictu contigit. Ipsum Deus desertam reliquit, ut suam ipse intelligeret imbecillitatem. Et Homil. 32. in epist. ad Hebr. Negatio Petri non tam erat socordia & negligentia, quam ex eo quòd Deus eum deseruerat, ut humanam sciret mensuram, & non repugnaret iis quæ dicebantur à Magistro; neque ejus quam aliorum essent elatiores spiritus, sed sciret quòd absque Deo nihil potest fieri.

Basilii Homil. 22. de humilit. Petrus, 586 quoniam arrogantius dixerat, *es si omnes, &c. humano traditus est pusillanimitati.*

Augustinus, præter ea quæ num. 579. & 587. 580. dixit, in Psal. 43. Plerumque (inquit) homo putat se posse quod non potest... Nunquid Petrus novit se, quando dixit Medico: "Tecum sum usque ad mortem?" In Psal. 138. Quando Dominus noster passus est, Discipuli nondum habebant illud osium interius, nondum illis firmatum erat robur patientiæ, & latebant se, nesciebant vires suas, & ausus est Petrus promittere societatem mortis cum Domini passione, & non noverat egrotus defectum virium suarum. In Psal. 140. Petrus, qui tibi promiserat, quia tecum esset usque ad mortem... interrogatus... succubuit... Nondum idoneus erat passioni... Nondum habebat vires mo-

rendi pro Christo... In illum impetus factus est, qui non habebat vires... Vires ipsas Petrus post accepit; tunc autem infirmus fuit. Pro Christi nomine ille interrogatur, qui vires non habebat. Serm. 137. *Se Petrus non noverat... quando dicebat: Tecum ero usque ad mortem, & quam esset infirmus, nesciebat... Dicebat se habere vires, qui non habebat.* Serm. 285. *Nisi paulisper à Regente desereretur, non sibi demonstraretur... Nisi desertus, non negaret.* Serm. 296. *Secutus est Dominum passurum, sed tunc non potuit sequi passurus... Promisit se moriturum pro illo, & non potuit, nec cum illo. Plus enim ausus erat, quam ejus capacitas sustinebat. Plus promiserat quam poterat.* Serm. 4. *Dixerat se cum Domino, & pro Domino moriturum. Nondum autem poterat, quia infirmus erat. Gravissimus Author serm. 124. de temp. Augustino vulgò adscripti: Quid est homo sine gratia Dei, nisi quod fuit Petrus, cum negaret Christum?*

588 Theodoretus in Psal. 118. *Sapius divina gratia nonnullos ad breve tempus deserit, utilitatem illis hinc procurans. Sic Magnus Elias derelictus cum esset, in timiditatis affectum incidit... Sic D. Petrus negando prolapsus est.*

589 Similia habent Origenes in Matth. c. 35. & Homil. 9. in Ezech. Hilarius in Matth. can. 22. Hieronymus in cap. 14. Marci. Damascenus l. 2. orthod. fid. c. 23. Bernardus serm. 44. in Cant. Hugo de S. Victore in annot. ad Joan. ubi sic: *Petrus, ut dicit Hieronymus, erat quasi avis sine pennis, quando se pro Christo moriturum promisit. Avis enim sine pennis volare vult, sed non potest.*

590 Nec, salvâ fide, negari potest Petrum fuisse justum, dum se pro Christo promisit moriturum. Cum, Veritate teste, tunc fuerit mundus. Dicit enim Joan. 13. 10. *Et vos mundi estis, sed non omnes: sciebat enim quisquam esset qui traderet eum; propterea dixit: non estis mundi omnes.* Et c. 15. postquam traditor discessisset, & Petrus animam pro Christo dare promississet: *Fam (inquit absque exceptione) vos mundi estis, propter sermonem quem locutus sum vobis... Manete in me, & ego in vobis... vos amici mei estis.* Unde Augustinus de symbolo ad Catechum. l. 2. c. 6. *In Petro (inquit) demonstrans, non in se quemquam justum debere presumere.* Et post Augustinum optime Cajetanus in Matth. c. 26. ad illa verba: *Tunc cepit Petrus detestari, &c. Considera & treme, ô vir juste! Petrus, ipso Jesu attestante mundus, ac per hoc in charitate existens, Sacramento corporis & sanguinis Christi dignè communicans, pramonitus de futura tentatione, paratus potius mori quam negare Christum, ad unius ancilla vocem illum negavit, & successivè addidit perjurium. Quare hoc? Quia magna differentia est inter gratiam habitualement, & illius usum: quia non sumus sufficientes ex nobis ad usum charitatis & gratia, quam habemus in anima infusam à Deo; sed egemus, ad utendum illâ, continuo & graui-*

to Dei auxilio. Quo quia caruit Petrus, tunc (quia Deus reliquit tunc Petrum sibi ipsi, prædico charitatis & gratia habituali) ideo cecidit, & perdidit charitatis gratiam. Sic Moyses, sic David cecidit.

Nec solum Moysen, David & Petrum Deus 591 ad tempus dereliquit, sed & Ezechiam Regem sanctum, juxta illud 2. Paralipom. 32. *Dereliquit eum Deus ut tentaretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde ipsius.* Ad quæ verba Estius: *Hic, locus (inquit) ostendit, Deo deserente, id est gratiam non dante, hominem non posse superare tentationem (deest igitur ei gratia ad id necessaria) non ita tamen, ut necessario in illud peccatum incidat, ad quod tentatur (fieri enim potest ut tentatio tentatione repellatur, sicut clavus clavo pellitur) sed ita ut ab ea salubriter & secundum Deum sine Dei gratia se expedire non possit.*

Et propterea ipsismet justis causa est tremendi 592 atque metuendi (ait Leo Magnus serm. 8. de Epiph.) *ne in ipsis operibus pietatis elati deserantur ope gratia, & remaneant in infirmitate natura.* Quod tantus Pontifex profectò non diceret, nisi aliquando contingere existimaret.

Et reversâ habent justî quod timeant, ne 593 hoc sibi contingat quod David, Ezechia, Petro, &c. dum audiunt Apostolum graviter admonentem, ut cum timore & tremore 2. Cor. 7. cum metu & tremore Philipp. 2. salutem suam operentur, in laboribus utique, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus & oblationibus, in jejuniis & castitate, uti Tridentinum explicat sess. 6. c. 13. Alias enim, qui se (inquit) existimant stare, videant ne cadant, scilicet in pugna quæ ipsis superest cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores finaliter esse non possunt, sine perseverantiæ dono, justis omnibus non communi; imò nec momento victores esse possunt (potentiâ completâ) sine efficaci Dei auxilio. Quod certum est non dari justis omnibus.

S. II.

Rationibus Theologicis eadem doctrina illustratur.

Prima conficitur sic: justos oportet quoti- 594 die orare pro victoria tentationum; adeoque pro gratia victrice, seu efficace, ad eas vincendas necessaria; ut constat ex Oratione Dominica, ne nos inducas, id est induci permittas, in tentationem. Sed pro ea orare non oporteret, si omnibus, etiam non orantibus, adesset. Quid enim stultius (ait Aug.) quam orare ut obtineas, quod in potestate habeas. Ergo gratia ad id necessaria justis omnibus non adest. Enimverò tamen gratia habitualis naturam sanet, detque justis posse mandata servare, peccataque mortalia singula & omnia vitare, uti docet S. Thomas 1. 2. q. 109. a. 9. his verbis: *Uomo in statu natura corrupta peccata mortalia, & singula, & omnia; ve-*

595 nialia autem fingula, sed non omnia vitare potest, si est natura per gratiam infusam reparata. Quia, uti q. 106. a. 2. ad 2. dixerat, gratia infusa Novi Testamenti, quantum est de se, sufficiens auxilium dat ad non peccandum. De gratia namque infusa, seu habituali & justificante, S. Doctorem ibi agere, constat tum ex titulo articuli, *Utrum lex nova justificet*: tum ex eo quod eam ibi exprimat verbis, quibus gratiam habitualement designare solet, scilicet gratia Spiritus sancti interioris data: legis in corde scripte: auxilii quo iustus aliquando non nititur. Quod de actuali auxilio nusquam dicit (utpote cuius semper est aliquis usus, scilicet illustratio intellectus, & pia motio voluntatis) ad usum tamen istius potentie iusti indigent efficaci auxilio Dei interioris moventis, prout idem S. Doctor a. 9. citato docet his verbis: *Homo in gratia existens, indiget ut a Deo moveatur ad recte agendum. Et hoc propter duo: Primum quidem ratione generali, &c. Secundum etiam ratione speciali, propter conditionem status humana natura, qua quidem licet per gratiam sanetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio secundum carnem... remanet etiam quedam ignorantia obscuritas in intellectu, &c. Et ideo necesse est nobis, ut a Deo dirigamur & protegamur... Et propter hoc etiam renatis in filios Dei per gratiam, convenit dicere: Et ne nos inducas in tentationem.*

596 Et hinc est quod licet Regius Pfaltere toto corde requireret Deum, Psalmo tamen 18. metuens ne a Deo desereretur, sic orat: *In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me a mandatis tuis. Ad que verba Augustinus: Ecce (inquit) orat, ut adjuvetur ad custodienda verba Dei. Nam utique hoc est: ne repellas me a mandatis tuis. Quid est enim a Deo repelli, nisi non adjuvari? Mandatis quippe eius rectis atque arduis humana non contemperatur infirmitas, nisi preveniens nos adjuvet charitas. Quos autem non adjuvat, eos merito perhibetur repellere, tamquam frama flammea prohibeantur indigni, ne manum extendant ad arborem vita. Quis est autem dignus, ex quo per unum hominem peccatum intravit in mundum? sed indebita Dei misericordia sanatur debita nostra miseria.*

597 Hinc etiam Zosimus Papa in epist. ad totius Orbis Episcopos, atque ex ipso Caestinus Papa in epist. ad Gallie Episcop. c. 9. Quod ergo (ait) tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? in omnibus igitur actibus, causisque, cogitationibus, moribus, adjutor & protector orandus est. Superbum est enim ut quidquam sibi humana natura presumat, clamante Apostolo: „ Non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed contra principes & potestates aeris hujus, contra spirituum nequitia in caelestibus. „ Et sicut ipse iterum dicit. „ Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. „ Capi-

te vero 6. cum Innocentio I. dixerat, neminem, etiam baptismatis gratia renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad vincendas carnis concupiscentias; nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonae conversationis acceperit. Quod (inquit) Innocentii I. doctrina confirmat dicens... quotidiana praestat ille remedia, quibus nisi freti confisque nitamur, nullatenus humanos vincere poterimus errores: necesse est enim ut quo auxiliante vincimus (manifeste ergo de auxilio loquitur efficaci) eo iterum non adjuvante vincamur. Igitur auxilium efficax divinae gratiae necessarium esse definit, ad vincendas tentationes. Istamque necessitatem probat proximè definita necessitas, omni tempore Deum orandi, pro auxilio illo obtinendo. Neque enim justos omni tempore pro illo obtinendo orare oporteret, si sine eo tentationes superare possent, uti frequenter contra Pelagianos arguit Augustinus, signanter tr. 53. in Joan. *Ut quid rogamus eum, ne vincamur tentatione, si hoc in nostra est potestate?* Et l. 6. oper. imperf. contra Julian. n. 15. dicit, quod adjutorium gratiae ad non peccandum non posceretur, nisi necessarium esset. *Scriptum est: " Si vos Filius liberaverit, tunc verè liberi eritis " : quod non solum propter peccata praeiterita dictum esse... verum etiam propter adjutorium gratiae ejus, quod non peccemus, accipimus... Dominica testatur Oratio, ubi non solum dicimus: " Dimitte nobis debita nostra " verum etiam, " Ne nos inferas in tentationem " : propter hoc etiam, ne mala faciamus... Quod si ita esset in potestate nostra, quomodo fuit ante peccatum, priusquam esset natura humana vitata, non utique posceretur orando, sed agendo potius teneretur. Verum... nisi Deus adsit, nemo est idoneus certare cum vitis... Ideo in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quam viribus: quia & ipsa vires, quantas hic habere nos competit, ipse subministrat certantibus, quem rogamus. Ergo hi, quorum contra carnem jam spiritus concupiscit, ad actus singulos indigent Dei gratia, ne vincantur; gratia utique dante victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum, ut proximè antè dixit.*

Idque l. de nat. & grat. c. 26. circa finem hâc declarat similitudine: *Sicut oculus corporis, plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere; sic & homo, perfectissime etiam justificatus, nisi aeternâ luce justitiae divinitus adjuvetur, rectè non potest vivere.* Ex quo loco S. Thomas a. 9. citato in argumento Sed contra, infert: *Ergo etiam homo, jam habens gratiam, indiget alio auxilio, ad hoc ut rectè vivat. Quamvis enim per gratiam habitualement rectè vivere possit, quantum ad sufficientiam operativa virtutis, ut loquitur a. 2. non tamen quantum ad usum istius operativa virtutis, uti S. Thomam supra num. 61. dicentem audivimus.*

Secunda ratio est, quia doctrina illa fun-

damentum est pietatis, humilitatisque christiana. Ecquod enim aliud est christiana pietatis humilitatisque fundamentum, nisi 1^o. sincera confessio & agnitio tantæ imbecillitatis nostræ, ut quàmlibet iusti simus, gratiæ Dei efficacis continuo indigeamus auxilio, ita ut sine eo nihil veræ sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus, prout ducenti quatuordecim Episcopi Africani, toto Orbe plaudente, Sedeque Apostolica probante, Carthaginensi in Concilio anno 417. definiunt. 2^o. quòd auxilium istud omnibus indebitum sit, nulli debium; solâ proinde Dei misericordiâ detur, quibuscumque datur; tamen interim ad eòd necessarium, ad superandas carnis, mundi & diaboli tentationes, ut sine eo nunquam vincantur. Siquidem in nobis ipsis lex habitat peccati, in omnem nos omni momento inducens corruptionem, nisi contra imperum ipsius divina nos pietas, & omnipotens protegat gratia. Et propterea cum timore & tremore nostram nos oportet operari salutem: *Deus est enim, qui operatur in nobis velle, & perficere, pro bona voluntate, & per illud ipsum auxilium dat nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum.* Ista proinde causa est, propter quam humiliari nos oportet sub potenti manu Dei, ipsumque jugiter deprecari cum Psalmista: *Ne repellas me à mandatis tuis.* Habent enim iusti quòd timeant, ne deserantur ope efficacis istius auxilii, in suaque relinquuntur infirmitate, nisi indebitâ Dei misericordiâ sanetur debita ipsis miseria; maximè cum, exceptâ B. Virgine, nullus sit homo qui non peccet, sive qui peccata omnia venialia viet: nullus proinde qui non humiliter agnoscere debeat, sibi justè pro peccatis suis, à Deo subtrahi posse gratiam, ad peccatum vitandum necessariam. Nam, uti sapienter Richardus à S. Victore, de statu inter. hom. p. 1. cap. 22. observat: *Gratia quam homo semel accepit, ante peccatum justè subtrahi non potuit; quam est prater merita acceperat, sine culpa tamen amittere non debebat. Nunc autem omni horâ potest justè subtrahi: quia nunquam potest homo sine culpa inveniri.*

600 Tertia ratio petitur ex Augustino l. 2. de peccat. merit. & remis. c. 19. dicente: *Sapiamus & intelligamus.... Dominum Deum bonum etiam sanctis suis alicujus operis iusti aliquando non tribuere vel certam scientiam, vel victtricem delectationem, ut cognoscant, non à seipsis, sed ab illo sibi esse lucem, quâ illuminentur tenebra eorum, & suavitatem, quâ det fructum suum terra eorum. Cum autem ab illo illius adiutorium deprecamur ad faciendam perficiendamque justitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quòd latebat, & suave faciat quòd non delectabat? quia & hoc ab illo esse deprecandum, ejus gratiâ dicimus, dum antea lateret; ejus gratiâ dileximus, dum antea non delectaret; ut qui gloriatur, non in se, sed in Domino gloriatur. Extolli quippe in su-*

perbiam, propria voluntatis est hominum, non operis Dei.... Quòd vitium nisi adjuvante gratiâ Dei superetur, ad justitiam nemo convertitur; nisi operante gratiâ sanetur, justitia pace nemo perficitur (agit ergo de auxilio gratiæ necessario.) Quibus autem vitium illud gratia sua sanat.... misericordiâ facit.... Et quibus non facit, iudicio non facit.... idcirco etiam sanctos & fideles suos in aliquibus virtutibus tardius sanat, ut in his eos minus quam implenda ex omni parte justitia sufficit, deleat bonam, sive cum lateat; sive cum etiam manifestum est, ut.... non justificetur in conspectu ejus omnis vivens. Nec in eo ipso vult nos damnabiles esse, sed humiles, commendans nobis eandem gratiam suam: ne facilitatem in omnibus assecuti, nostrum patemur esse quòd ejus est; qui error multum est religioni pietatique contrarius. Nec idèd tamen in isdem virtutibus nobis permanendum esse existimemus, sed adversus ipsam maximè superbiam, propter quam in eis humiliamur, & nos vigilanter conemur, & ipsum deprecemur ardentè, simul intelligentes, & quòd sic conamur, & quòd sic deprecemur, dono illius nos habere, ut in omnibus.... Domino Deo gratias agamus, & cum gloriamur, in illo gloriamur.

Si sic Deus agit cum iustis, etiam sanctis, 601 magno studio ab omnibus quæ Deo displicere cognoscunt, cavere satagentibus; si ipsis, inquam, Deus gratiam necessariam (saltem ad posse completum, seu completens omnia necessaria ad actum) quandoque subtrahit in profectum ipsorum: quo probabili fundamento dici potest, iustis tepidis & negligentibus, vel etiam de se venialiter præsumptibus, gratiam actualè, necessariam ad vincendam tentationem, nunquam urgente præcepto subtrahi, in penam negligentiae, tepiditatis vel præsumptionis ipsorum?

Cæterum an gratia actualis, non solum effi- 602 cax, sed & Thomistico sensu sufficiens, id est gratia excitans, ea in tentatione, in qua Christum negavit, S. Petro, in penam suæ præsumptionis, neglectæque orationis, ad tempus omnino subtrahita fuerit? Me nescite fateor. Potuit enim piam habere cogitationem, pium etiam voluntatis motum, de Christo non negando. Potuit etiam non habere, in penam dicti peccati. Non habuisse, SS. Patres §. 2. laudati innuere videntur. Saltem non habuisse gratiam efficacem, necessariam ad tentationem illam effectivè vincendam, certum est ex ibi dictis, signanter ex Joan. 13. *Non potes me sequi modo.* Idque ut minimum velut certum tradunt SS. Patres, cum dicunt, Petrum à Deo derelictum nudum admodum à suo favore. Nullo fructum auxilio. Casum ipsius contigisse superni auxilii derelictum. Hoc esse hominem sine gratia, quòd fuit Petrus, cum negaret Christum. Quòd divina gratia ipsum ad tempus deseruerit. Quòd similis fuerit avi, sine alis in altum volare nudent. Quòd desertus ope gratia remanserit in infirmitate natura. Denique quòd tentationem superare non potuerit, 601

uti expresse dicunt S. Hilarius in Matth. c. 22. Chryostomus Homil. 31. in epist. ad Hebr. & to. 5. ferm. 65. Augustinus locis citatis. Et I. de grat. & lib. arb. c. 17. Hugo à S. Victore in annotation. ad Joan. & D. Hieronymus apud ipsum.

603 Quarta ratio : gratia habitualis iusti, non tribuit ipsi jus ad gratiam actualem, sive efficacem, sive sufficientem, tametsi necessariam ad peccatum vitandum ; sed gratia ista, quibuscumque datur, ex misericordia datur, nulli ex debito ; aliàs gratia non esset, si debita esset, non gratuita, ut mille locis docet S. Augustinus. Enimverò (cùm gratia efficax ad peccatum vitandum necessaria sit) si gratia habitualis ipsi tribueret jus ad gratiam actualem necessariam, jus tribueret ad efficacem. Si autem jus tribueret ad efficacem, homo in infantia baptizatus nunquam peccaret, sed per gratiam efficacem primum peccatum infallibiliter vitaret. Per consequens & secundum, & tertium, & sic deinceps. Nunquam ergo iustus iustitià excideret, nunquam in iustitia non perseveraret. Quod est contra fidem. Cùm ergo certum sit, quòd gratia habitualis jus non tribuat ad actualem efficacem, confectaneum videtur, quòd nec ad sufficientem. Nulla quippe ratio vel auctoritas magis evincit jus istud, quàm illud ; maximè cùm sufficiens sine efficaci non complectatur omnia necessaria ad peccatum actu vitandum. Hanc proinde propositionem, *Gratia habitualis jus tribuit ad gratiam actualem, neque hac iustis iuste denegatur*, Clerus Gallicanus anno 1700. in Palatio San-Germano congregatus, censurâ perstringere recusavit, etiam pro ea nonnulli ardentè instarent.

604 Quinta ratio petitur ab experientia : utpote quæ docere videtur quòd iustis non semper addit gratia actualis, quæ nunquam est sine piis cogitationibus in intellectu, piisque motibus in voluntate, quibus homo excitatur ad agenda quæ agenda sunt, omittendaque quæ sunt omittenda. Quandoquidem à iustis frequenter committuntur peccata venialia, de quibus cavendis nullam hîc & nunc habent cogitationem, nullam voluntatem, seu voluntatis excitationem. Imò sancti viri vix alio modo ea committunt, quàm per incogitantiam & surreptionem. Quia (ut bene piissimus Contenson to. 3. pag. 611. & seqq.) cùm summo totius diligentia studio puritatem sectentur, quidquid per cogitationem apparet illis noxium, totâ cautione declinant. Et tamen isti sancti de quotidianis peccatis suis testimonium perhibent, dum occultos irretientis amoris proprii laqueos experti, veniam deprecantur, & orant cum Propheta: *Ab oculis meis munda me Domine*. Non tamen ab illis omninò excusantur, sive à se, sive à Deo, sed pro illis & puniuntur sæpè, & conteruntur sæpius, & semper humiliantur. Quia etsi de peccato non cogitant, liberè tamen titillans, & surrepens peccatum veniale eli-

gunt ; liberè in creaturis plus iusto immorantur ; liberè epularum voluptati serviunt, sub specie sanitatis ; liberè passione moventur, & zelum putant ; liberè quæ sua sunt quarunt, dum nihil aliud nisi quæ sunt Jesu Christi ; sibi videntur habere propositum. Ut enim D. Gregorius dicit, *plerumque fit ut aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat. Nam sæpè sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare quod non amat ; de mundi autem gloria non amare quod amat*. Hinc viri sancti & solidè pii obrepentes quotidianas culpas, quotidianis lamentis plangunt, peccatorum suorum numerum & magnitudinem soli Deo nota confitentur ; & quamvis nihil sibi consci, non idè se justificatos putant.

An non humillimè isti Sanctorum confessioni experientiaque contradicere videntur Molinista, dum dicunt, iustis omnibus, urgente præcepto, semper adesse gratiam actualem sufficientem, id est, piis cogitationes supradictas, pioque voluntatis motus, quibus à peccato retrahuntur ? Quid hoc est, nisi dicere, piam cogitationem semper adesse, etiam non cogitantibus ; piam volitionem, piisque conatum, etiam non volentibus, nec conantibus ? Hoc autem dicere, an non ridiculum videtur ?

Nec dicant, ipsis semper quidem adesse piis cogitationes, volitionesque, sed eas ab ipsis non semper adverti, nec percipi. Quas enim vires, quam ad cavendum sufficientiam, quam excitationem præbet cogitatio, quæ non advertitur, nec percipitur ? Quomodò Deus per eam dirigit hominem, pulsaturque ad ostium cordis ipsius : cùm talis cogitatio, si detur, similis sit luci non affulgenti, quæ profectò hominem non illustrat, nec sufficienter dirigit. Per huiusmodi ergo cogitationem homo sufficienter non illuminatur, nec monetur de officio suo.

Sexta ratio : sana & orthodoxa est doctrina quinque articulorum anno 1663. à Theologis Gallis Alexandro VII. Et anno 1689. à Theologis Belgis Alexandro VIII. oblatorum, uti Alexander VII. rescripsit in Brevi ad Gallicanos Episcopos de die 2. Julii 1663. doctrinam iis comprehensam SANIOREM DOCTRINAM, illiusque Assertores *recta sapientes* appellans, uti sub finem hujus libri videbitur. Atqui primus articulorum illorum disertè affirmat, gratiam efficacem, ad vitandas tentationes necessariam, iustis ; vitio suo mandata Dei violentibus, deesse, ipsosque *usitatissimâ Scripturis Patribusque locutione, & Thomistis omnibus probatâ, hoc sensu... tentationi, cui succubuerunt, resistere non potuisse, quia nimirum ejusmodi potestatem non habuerunt, quæ complecteretur omnia ad agendum necessaria : cùm gratiam efficacem, ad agendum utique necessariam, non habuerint*.

Septima ratio petitur ex iudicio Congregationis de Auxiliis, de die 9. Novembris 1606.

quo gratia ex seipsa efficax necessaria aseritur ad singulos actus salutares: *Qui dixerit gratiam istam ad volendum & operandum que pertinent ad salutem, aut non esse ita efficacem, ut praeveniendo voluntatem nostram, ipsam veram & realem efficientiam promoveat, & faciat velle, atque operari; aut sine ea posse aliquem actu velle & operari, errat.* Atqui certum est, gratiam ex seipsa efficacem deesse justis, tentationi, etiam venialiter, succumbentibus: utpote quâ praesente ei nunquam succumbunt. Gratia quippe seipsa efficax suum effectum infallibiliter producit. Ergo certum est gratiam necessariam, &c. justis aliquando deesse.

609 Unde, cum quidam Theologiae Professor conclusionem hanc vigesimam-sextam Thesibus suis inferuisset: *Quisquis ergo gratiam efficacem ita necessariam existimas, ut sine ea bonum fieri, aut tentatio superari non possit, agnosce, te cum eodem (Janlenio) impiè, blasphemè, & hereticè sentire:* Theses istas Apostolica Sedes 15. Martii 1684. proscripsit, prohibuitque, uti testatus est Doctor Desirantius in Thesibus Lovanii defensis 14. Junii ejusdem anni.

Denique hic non omittendum, haeticam dici non posse doctrinam quæ justis velle & conari negligentibus aliquando subtrahi dicit gratiam actualem, etiam Thomisticè sufficientem: quia de fide non est justos quoscunque, omni in occasione, in qua peccant, gratiam illam habere, id est piam illustrationem, piam etiam voluntatis affectionem; ipsos excitantem ad vitandum peccatum. Sustineri quidem hoc potest in Scholis tanquam Problema, sed non tanquam de fide: cum nec Scriptura, nec Traditio, nec Ecclesiae definitio id tradat. Ex Innocentii quidem X. definitione habemus, gratiam illam non deesse *justis volentibus & conantibus*, &c. Ibi ergo sistamus, neque hoc ad justos omnes, etiam non volentes, nec conantes, sed velle & conari negligentes extendamus, nec Pontificiam definitionem ultra terminos definitos extendamus. Et idè in generali Cœtu Cleri Gallicani anni 1700. nullâ censurâ notata fuit propositio negans justis omnibus sufficientem adesse gratiam actualem, in omni occasione, in qua peccant; licet eidem Cœtui ad censuram oblata fuerit. Censuerunt enim Illustrissimi DD. Commissarii notari non posse, tametsi doctus quidam Prælati contra sentirent.

§. III.

Argumenta in contrarium evanida esse monstrantur.

610 **O**bjicies I. Tridentinum sess. 6. c. 11. docet quòd Deus suâ gratiâ semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur.

Respondeo 1.º duplicem esse desertionem: unam in bonum & salutem ejus, qui ad modicum tempus deseritur; alteram in malum.

Priori ad modicum tempus subinde deseruntur, sive cadere permittuntur justis, qui de numero sunt electorum, ut David, & S. Petrus; imò talis desertio effectus est prædestinationis ipsorum, uti (cum divina Scriptura) docent SS. Patres, à nobis laudati to. 1. de Deo distinct. 11. q. 4. a. 2. *Sic deserit aliquantum Deus, unde superbus, ut scias non trum, sed ejus esse, ut discas superbus non esse,* inquit Augustinus de nat. & grat. c. 28. Et Author serm. 79. in Append. sermon. Aug. exemplificans in Petro: *Videte* (inquit) *..... quemadmodum exigua* (id est modici temporis) *culpa permittitur subjacere tantis Apostolis, ut emendatus elationis vitio, atque correctus, integro vestitur moderationis & clementia indumento.* Et ipse rursus Augustinus l. de corrept. & grat. c. 9. exemplificans in David: *Si quis* (ait) *eorum* (electorum) *deviant, seu deviare permittuntur, etiam hoc ipsum eis facit proficere in bonum, quia humiliores redeunt, atque doctiores. Discunt enim in ipsa via justa cum tremore se exultare debere, non sibi arrogando, tamquam de sua virtute, fiduciam permanendi, nec discendo in abundantia sua, non movebor in aeternum. Quod dum David dixit, non habebat hunc tremorem. ... sed quia filius erat promissionis, non perditionis, expertus (Deo paululum deserente) quid esset ipse: Domine* (inquit) *in voluntate præstisti decori meo virtutem: avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Ecce doctior, & ob hoc etiam humilior.... Factus est ergo conturbatus.... sed quia per hoc didicit non de seipso fidere, etiam hoc ei profecit in bonum, faciente illo, qui diligentibus Deum omnia cooperatur in bonum.* De priori proinde illa desertione non loquitur Tridentinum; sed de posteriori. Cum loquatur ad sensum Augustini, ex cujus libro de nat. & grat. c. 16. verba illa desumpsit.

Respondeo 2.º sensum Tridentini, ex gratia 611
vissimorum Theologorum sententia, esse, quòd Deus justos, per gratiâ habitualis, seu justificantis subtractionem non deserat, nisi prius ab ipsis deseratur per mortale peccatum. Ita Medina in 1. 2. q. 109. a. 10. in respons. ad 3. obje&. contra quartam proposit. Alvarez de Auxil. l. 11. disp. 110. num. 19. Nugno in 3. p. q. 62. a. 5. Nazarius in 1. p. q. 23. a. 5. Estius, & Salmanticenses apud ipsum, Thomas de Lemos, Cardinalis Norisius, Contensonus, &c. Enimverò sensus esse 612
non potest, quòd Deus justos nunquam deserat per subtractionem gratiâ actualis Molinisticè sufficientis: utpote quæ ex dictis cap. 18. in statu naturæ lapsæ non datur, & secundum Molinistas, nulli subtrahitur peccatori; cum tamen Tridentinum specialiter loquatur de justo. Neque sensus est quòd justos nunquam deserat per subtractionem gratiâ efficacis: utpote quæ si justis semper adferat ad vitandum peccatum, nunquam ipsi peccarent, nec dicere deberent, *Dimitte nobis debita nostra.* Vel ergo sensus est quòd justus à Deo

à Deo nunquam abſolutè deſeritur per gratiæ habitualis ſubtractionem, niſi Deum abſolutè deſerat per mortale peccatum: vel quòd juſtus à Deo nunquam ſecundùm quid deſeratur, per ſubtractionem gratiæ actualis, niſi Deum ſecundùm quid deſerat per veniale peccatum.

613 Objicies 2°. Nunquam Deus permittit juſtos tentari ſupra id quod poſſunt, cùm ſcriptum ſit: *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poſſitis.*

Reſpondeo, Deum nunquam permittere juſtos tentari ſupra id quod poſſunt, potentiâ complectente omnia neceſſaria ad poſſe; licet certiffimè aliquando permittat ipſos tentari ſupra id quod poſſunt, potentiâ complectente omnia neceſſaria ad agere. Aliàs nunquam permittet juſtos tentari, quin ipſis conferret gratiam efficacem neceſſariam ad vincendam actu tentationem. Et ſic nunquam permittet juſtos ſuccumbere tentationi: cùm gratia efficaci ad vincendam tentationem infallibiliter inferat ipſius victoriam. Iſtud autem, ſalvâ fide, dici non poteſt.

614 Objicies 3°. Sine gratia actuali, præcepta juſtiſſima impoſſibilia. Cùm ea ſine gratia actuali ſervare non poſſint.

Reſpondeo negando antecedens. 1°. Quia licet præceptorum poſſibilitas componi nequeat cum defectu alicujus neceſſarii ex parte potentiæ; bene tamen cum defectu alicujus ſolùm neceſſarii ex parte actûs. Gratia verò actualis neceſſaria non eſt ex parte potentiæ, ſed ex parte actûs dumtaxat. Ex doctrina namque S. Thomæ 1. 2. q. 109. per gratiam habitualem (inquit Alvarez l. 3. c. 5. n. 20.) & virtutes infuſas habet homo ſufficientem virtutem in actu primo, quo poſſit ſervare omnia mandata, & perſeverare uſque in finem, ſi velit; & tamen de facto, cum ſola gratia habituali, & virtutibus infuſis, ſecluſo quocumque auxilio actuali prævenientis gratiæ, nunquam ſervabit eadem, nec perſeverabit uſque in finem, ut oſtendit S. Doctor a. 9. & 10. ejuſdem quaſtionis. Ex hoc autem non ſequitur, quòd gratia habitualis non ſit ſufficiens ad operandum bonum. Fallaciam enim hujus conſequentiæ detegit S. Thomas a. 9. citato ad primum argumentum, ubi objectionem factam diſſolvit. Ita etiam Bartholomæus Medina in 1. 2. q. 109. a. 10. & frequentius Thomiſtæ.

615 2°. Doctrinam noſtram cùm præceptorum poſſibilitate, ipſummet Concilium Tridentinum componit, uti vidimus n. 583. & 584.

616 3°. Quemadmodùm nulli juſto, etiam deſtituto perſeverantiæ dono, impoſſibile eſt in accepta juſtitia perſeverare, tamen de facto perſeverare non poſſit abſque ſpeciali perſeverantiæ dono, uti definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. can. 22. ſic nulli juſto, etiam gratiâ actuali deſtituto, impoſſibile eſt mandata Dei ſervare, tamen ea de facto obſervare nequeat abſque gratiæ efficaci auxilio.

Tom. I.

Nam, uti (contra Atrubalem) in Congregatione de Auxiliis die 20. Januarii 1603. coram Clemente VIII. egregiè oſtendit Thomas de Lemos, gratia ſpecialis ſolùm neceſſaria eſt ad effectum, non ad poſſibilitatem perſeverantiæ; ad quam poſſibilitatem juſtus habet potentiam per gratiam juſtificantem, tamen ut potentia iſta exeat in actum, indigeat auxilio ſpeciali. Unde in Molinæ vindices in eadem Congregatione inſurgens Archiepiſcopus Armachanus, Reverendi Patres (inquit) *debeſſent animadvertere, quòd eſt duplex potentia; alia ab actu ſeparata; alia actu conjuncta: ad iſtam, non ad illam, neceſſaria eſt gratia actualis.* Quia licet homo per gratiam ſanctificantem conſtituatur potens Dei mandata ſervare, quantum ad ſufficientiam operativæ virtutis; ad iſtus poteſtatis uſum indiget auxilio actuali Dei moventis, uti docet S. Thomas 1. 2. q. 106. a. 2. & q. 109. a. 9.

Objicies 4°. Cenſuram in Sorbona latam anno 1656. qua pro poſſitio iſta Arnaldi: *Sancti Patres nobis in B. Petro exhibent hominem juſtum, cui gratia, ſine qua nihil poſſumus, in ea deſuit occasione, in qua eum non peccaſſe dici non poteſt: confixa fuit velut temeraria, impia, blaſphema, anathemate damnata, & hæretica; per conſequens velut ab Innocentio X. & Alexandro VII. damnata in prima pro poſitione Janſeniana.*

Reſpondeo 1°. Cenſuram illam eſſe Scripturæ, Conciliis & Pontificiis definitionibus adverſam, iis proinde certiffimè poſtponendam, velut improbabilem indefenſibilemque, ſi pro poſitio illa eo ſenſu intelligatur, quo à nobis aſſeritur, & quo à Sanctis omnibus, teſte Innocentio I. traditur. Ut ſic enim Cenſura illa contra ſe habet argumentum demonſtrativum, uti conſtat ex dictis.

Verùm-enimverò ſic à Sorbonicis Cenſoribus illis intellecta non fuit; ſed ſic ut Petro deſuerit gratia neceſſaria ad poſſe mandata ſervare, ſive gratia neceſſaria ad ſalvandam mandatorum poſſibilitatem. Neque enim aliter incidere poteſt in primam Janſenianam ab Innocentio X. & Alexandro VII. Cenſurâ illâ confixam, eamque taliter à ſe intellectam fuiſſe, in cenſorio ſuffragio ſuo P. Joannes Nicolai, præcipuis Cenſoribus unus, declaravit, ampliùſque colligitur ex eo quòd poſt Cenſuram illam, Pariſiis apud Præbyteros Oratorii, nemine contradicente, deſenſæ, Illuſtriſſimique Galliæ Episcopis ibidem congregatis nuncupatæ, eorundemque frequentia honoratæ fuerint Theſes, in quibus ſubſtantia pro poſitionis noſtræ, prout à nobis aſſeritur, ſic expreſſa fuit: *Gratia... efficacis effectum infallibiliter producit.... Unde abſente hac... non potuit Petrus Chriſtum conſiteri... licet... abſolutè potuerit.* Quod profectò eſt dicere quòd Petrus, abſente gratiâ efficaci, Chriſtum quidem conſiteri non potuerit, potentiâ complectente omnem gratiam, ad Chriſtum de facto conſitendum neceſſariam, licet abſolutè potuerit, eò quòd

P P P

confessio manserit ipsi absolutè possibilis, licet non *possibilitate cum effectu*, ut loquitur Augustinus.

618 An verò Arnaldus suam illam propositionem in sensu primæ propositionis Jansenianæ intellexerit, vel non intellexerit? Nostrum non est inquirere. Video tamen id ab ipso negari pluribus in libris epistolisque hac de re conscriptis; semperque negavit, etiam ante Censuram, gravissimè conquestus mentem suam malignè interpretatam ab insensissimis inimicis suis, sæculari potentiâ vallatis, in Sorbona dominantibus, denegatâ ipsi, contra omnes æquitatis leges, justâ sui defensione, quæ nulli denegatur accusato; sublatâ etiam suffragiorum libertate; non concessio Doctoribus temporis spatio, ad tanti momenti quæstionem sufficienter excutiendam necessario; admittis quoque ad iudicium suffragatoribus, ob notoriam inimicitiam legitimè à se recusatis; admittis denique aliis, qui admitti non poterant juxta stylum & statuta Sorbonæ. Ita sunt de quibus Arnaldus palàm conquestus est in tribus epistolis ad quemdam Episcopum, necnon in libello contestatorio, adversus Censuram nondum publicatam juridicè exhibitio. Nec quisquam è Censoribus ausus est refelle-re, vel eorum veritatem negare: utpote adeò notoriam, ut propterea Censuræ illi contradixerint ferè octoginta Doctores, atque ex ipsis Episcopi complures, & Eminentissimus Cardinalis Retzius.

619 Joannes quoque Launonius, Doctor & ipse Sorbonicus, licet Arnaldo parum affectus, nec doctrinæ ipsius sectator, eidem censuræ non solum voce tenus contradixit; sed & vitia illius, argumentis viginti-septem, palàm demonstravit in libro, cui titulus: *Notationes in Censuram*, &c.

620 Ipse denique Arnaldus, in *Dissertatione sua Theologica de gratia efficaci*, magno Romæ in pretio habita, nec unquam proscripta, p. 4. art. 14. præter alia ostendit, Censuræ Authores de damnatâ à se propositionis sensu nunquam inter se convenire potuisse, nec unquam ausos damnabilem sensum illius determinare, qui per summam calumniam ipsi non affingeretur; quin & falsos fuisse, propositionem illam, in sensu sanctorum Patrum, & ut ab aliis quam ab Arnaldo assertam, veram orthodoxamque esse.

621 Non mirum proinde quòd Censura illa à Sede Apostolica nunquam fuerit approbata, nec ab Eminentissimis DD. Cardinalibus, Theologicisque Romanis in pretio habita. Constat hoc ex eo quòd Arnaldum, à Censoribus illis è Sorbonicorum Doctorum gremio exclusum, pro Doctore Sorbonico Roma semper habuerit, nullâque habitâ ratione exclusionis illius, Innocentius XI. seu (ipsius iussione) Eminentissimus D. Cardinalis Cibo, Arnaldum, suis ad ipsum litteris, *Doctorem Sorbonicum* nuncupare perrexit, quemadmodum & plerique Galliarum Episcopi. Constat in-

super ex eo quòd ipsum velut obedientem & orthodoxum filium Ecclesiæ Romana & Gallicana, absque damnatâ per Censuram illam propositionis ejuratione, semper agnovit; sicut & Nuntius Apostolicus S. D. N. Clementis IX. qui in Ecclesiæ Gallicanæ pacificatione, nullâ factâ ejurationis mentione, nomine Suae Sanctitatis Arnaldum ad audientiam suam non solum admisit, (sicut & Rex Christianissimus) sed & affectuosissimè allocutus fuit, plurimumque collaudavit.

Denique Censuram illam sibi probatam non esse Roma satis ostendit, dum 15. Martii 1684. (teste Desirantio in Thesibus Lovanii defensis 14. Junii ejusdem anni) Theses proscriptis, conclusionem hanc 26. continentes: *Quisquis gratiam efficacem, ita necessariam existimas, ut sine ea bonum fieri, aut tentatio superari non possit, agnosce te cum eodem (Janlenio) impiè, blasphemè & hereticè sentire.*

Non est ergo quòd Censuram illam (cujus expunctioni solæ politice considerationes ob stare videntur) Molinistæ tubis concrepantibus perinde magnificent, ac si emanasset ab inerrabili Judice. Tametsi enim magno in pretio habendæ sint Sorbonicæ Censuræ, concordia Doctorum omnium, vel ferè omnium calculo, servatis servandis, conclusæ; taliter ipsa conclusa non fuit: utpote cui plusquam tertia Sorbonæ pars contradixit.

Estque illud mirabile quòd eam adeò magnificent & ubique buccinent illi, qui tot Sorbonæ Censuras, concorditer, servatque servandis, in Socios suos fabricatas, in Baunios utique, Sanctarellos, Garaffos, Pitotios, Gobbies, Lecomptos, &c. non solum parvifaciunt, sed & contemnunt, irrident, explodunt, uti plurimis probari potest argumentis, specialiter ex eo quòd de Sorbonica in Casuistarum Apologiam Censura Gallicanæ Societatis Provincialis in suis ad Rectores & Superiores Encyclicis litteris anno 1658. scripserint ut sequitur: "Il ne faut pas témoigner que nous soyons surpris de tant de Censures.... Si on vous parle de celle de Sorbonne.... afin de répondre tous de la même façon, voyez ce qu'il faudra dire. Que la Sorbonne a beaucoup d'ignorans, & de Docteurs de faveur. Que ceux qui ont censuré ce livre, ne l'ont pas conçu, puisqu'ils condamnent les plus grands hommes des siècles où ils étoient.... Qu'elles ont été suivies en Sorbonne même, par des Docteurs de cette Faculté, qui ont imprimé. Que les moins éclairés jugent facilement, que cette Censure à été sollicitée par les Jansenistes.... Qu'elle a été pratiquée par la caballe de quelques mauvais esprits.... & par la faction de certains Curez, conjurez contre la Compagnie. Que ce n'est pas la première fois que la Sorbonne avoit exposé son honneur par des Censures de cette nature. Qu'elle avoit autrefois censuré la doctrine de S. Thomas. Qu'elle avoit condamné la Pucelle d'Orléans, comme forcier, & été cau-

se ensuite qu'elle fut brulée. Qu'elle avoit pensé les François sous Henri II. du serment de fidélité, rayé son nom du Canon de la Messe, défendu au Peuple de prier Dieu pour luy. Qu'elle avoit fait plusieurs decrets contre Henri IV. Qu'elle avoit censuré l'Institut de la Compagnie (approuvé & confirmé par deux Papes) & mille autres choses aussi extravagantes. Qu'au reste ceux qui la composent à présent, n'étoient pas plus sages & plus sçavans, que ceux qui les ont précédé, & qui sont tombez dans de si horribles fautes. Voilà, mon Pere, ce qu'il faudra dire pour nôtre défense. „ Ecce videt Orbis quale de Censuris Sorbonicis, etiam concorditer factis, judicium ferant, qui Censuram non totius, sed unius duntaxat partis Sorbonæ, cum tot causis exceptionis ut supra factam, contra Arnaldinam propositionem adeo magnificant, ut manifestum videatur, apud ipsos esse pondus & pondus.

623 Objicies 5°. Censuram Facultatis Theologica Lovaniensis & Duacensis, anno 1699. factam adversus propositiones aliquas perillustris D. Henrici Denis, Cathedralis Ecclesiæ Leodiensis Canonici-Theologi.

624 Verum, ut omitam sapientissimum judicium S. Facultatis Theologica Colonienfis, utriusque illi Censuræ contrarium, unanimi duodecim Doctorum, profus indifferentium, judicio conclusum. Ut omitam quoque objectionis impertinentiam: neque enim in propositionibus illis ea continetur, quam modò pertractamus. Denique ut omitam paucitatem Doctorum, qui ad Censuras illas concurrerunt (ad Duacensem quippe solum concurrerunt tres Juniores, non magnæ eruditionis, duobus primariis concurrere renuentibus; ad Lovaniensem non nisi quatuor, tribus contradicentibus) ut tria (inquam) ista prætermittam, utraque Censura illa à Doctoribus notorie partialibus, sine lege, sine æquitate, contra manifestam veritatem, cum innocentia detrimentum, fabricata & vulgata fuit, prout certis ineluctabilibusque argumentis demonstrat liber, cui titulus: *Justification de Messire Henri Denis*: sicut & alius liber insignis, cujus inscriptio est: *S. Theologica Facultatis Colonienfis, sapientissimum judicium pro doctrina perillustris D. Henrici Denis. . . . adversus ineptias, cavillationes, aberrationes, & imposturas Doctoris Francisci Martin vindicatum.*

625 Nec hoc solum invicem demonstrat, sed & paucos illos Doctores falso sibi nomen usurpasse sacræ Facultatis: quia tres Doctores, refragantibus duobus ejusdem Facultatis; vel etiam quatuor, tribus refragantibus, auctoritatem non habent sufficientem ad emittendam, sub nomine S. Facultatis Theologica, Censuram, quæ (quantum ex ipsa est) graviter lædit famam viri honesti, præsertim in Ecclesiastica dignitate constituti. Per talem namque Censuram vir iste moraliter vitâ civili privatur: quod sanè ipsi gravius est, quam

Tom. I.

ipsâ vitâ naturali privari. Porro, ut viro auferatur vita naturalis, tamquam reo, opus est probationibus certis. Talibus igitur etiam opus est, ut vitâ civili privetur per ejusmodi Censuram. Consequenter injustum est ad ipsam procedere cum tam paucis suffragiis, aliis ejusdem Facultatis pari ferè numero dissidentibus, seu concurrere renuentibus. Quia ubi ejusdem Facultatis periti dissident, maxime pari ferè numero, signum est. . . non esse sufficientem probationem ad aliquem in materia fidei condemnandum. Ad quod profectio necessarium est, ut sine ulla dubitatione condemnandus sit. . . . Itaque non est existimandum, dum Ecclesia constituit Facultates Theologicas, iisque potestatem tribuit judicandi de rebus Theologicis, ipsam voluisse, vitorum honestorum famam permittere arbitrio paucorum (præsertim omni exceptione non majorum) refragantibus aliis, &c. Itaque dum Lovanienses & Duacenses illi, sub nomine S. Facultatis Theologica, doctrinam perillustris D. Denis condemnarunt. . . . populum graviter deceperunt: utpote pro certis vel quasi certis decisionibus habentem Censuras, à Facultate celebri prolatas; eò quòd concorditer prolatas credat à magna Doctorum multitudine.

Objicies 6°. judicium, quo Eminentissimus D. Cardinalis Aguirius, in defensione Cathedralis S. Petri disp. 21. sect. 1. Jansenianas censet propositiones nonnullas Theologorum Lovaniensium, quibus asseritur, gratiam, sine qua servari nequeunt præcepta, justis quandoque deesse.

Respondeo, Eminentissimum quidem Aguiriam sic censuisse de propositionibus illis, ad sensum primæ propositionis Jansenianæ intellectis, in quo, quia eas à Lovaniensibus teneri, perperam ipsum informaverant Lovaniensium æmuli, Lovanienses de Jansenismo suspectos habuit. Verum hoc postea, melius informatus, solempni declaratione, paucis ante obitum mensibus, retractavit, hisce verbis: *Cum autem dogmata illa Janseniana Theologi Lovanienses jam diu per suum Deputatum (Hennebellum) pluribus scriptis Sedi Apostolica exhibitis, in eodem sensu obvio sese damnare declaraverint (prout & nos declaramus) ac palam se in hac materia communem apud Thomistas doctrinam sequi profiteantur; de his nolimus intelligi, que tum in Opere (Theologia S. Anselmi) tum in sequenti defensione Cathedralis S. Petri, contra Jansenianos, hoc est damnatorum dogmatum Defensores, siqui sint, habentur. Atque adeo. . . ratum habeo, & noviter confirmo subscriptura proprio nomine, id ipsum quod antea testatus sum in Prolegomenis meis, & Recensione Operum à me editorum, semper à me damnari quinque illas propositiones famosas, damnatas in Jansenio, juxta sensum obvium, sicut & damnantur ab omnibus Lovaniensibus, juxta Decretum novissimum Innocentii XII. feliciter regnantis, quod video acceptatum ab eisdem Lovaniensibus. Et ideo nullum ipsorum de*

PPP 2

Jansenismo suspectum esse velim. Et propria manu scripsi, teste oculato Magistro Fr. Josepho Fernandez, Congregationis Benedictinae Hispaniarum Magistro Definitore Generali, olim Abbate Regii Monasterii S. Amiliani de Cuculla. Romae die 4. mensis Januarii anni millesimi sexcentissimi nonagesimi noni. Signatum: Josephus Cardinalis de Aguire. L. S. de mandato Eminentissimi Domini mei. Joseph. M. de Peregrinis Secretarius.

- 627 Exemplum hoc imitentur temerarii Censores, & Accusatores doctrinae asserentis, quod justis, in poenam peccati praecedentis, aliquando desit gratia actualis, necessaria, non ad posse, sed ad agere. Quam constanter tenet tota Schola D. Thomae, gratiam seipsa efficacem ac praedeterminantem necessariam asserens ad agere, sive ad superandas actu tentationes. Quam certum est deesse justis omnibus tentationi succumbentibus. Imitentur (inquam) Censores illi Aguitium se retractantem, qui secuti sunt ex mala informatione errantem. Definant proinde calumniari Lovanienses, quasi mandatorum impossibilitatem, vel gratiam necessitantem asserentes. Docent namque, ad merendum & demerendum, in statu naturae lapsae, requiri libertatem a quacumque necessitate, ita ad unum determinante, ut potestatem ad oppositum tollat.

CAPUT XXX.

Gratia per se efficax, in statu naturae lapsae, a qua necessaria est ad orandum, quam ad agendum. Commentitium proinde est discrimen noviter adinventum inter gratiam orandi, gratiamque agendi.

- 628 Nonnullis Semi-Molinistis jam placet sententia quaedam nova, quae faretur, verum quidem esse (quod hactenus diximus) non dari in hoc statu naturae lapsae gratiam proximè sufficientem Molinistico sensu, ad agendum; sed ad id necessariam esse gratiam seipsa efficacem. Verum orandi gratiam ab agendi gratia fecernentes novae istius opinionis sequeaces, docent ad orandum necessariam non esse gratiam seipsa efficacem (sicut necessaria est ad agendum) sed gratiam Molinisticè sufficientem, liberi arbitrii subiectam determinationi, eamque sic omnibus ratione utentibus, non solum justis, sed etiam peccatoribus adesse, ut si eam bene uti velint, orando sicut oportet, mediâ oratione infallibiliter impetrabunt gratiam omnem necessariam ad agendum, v. g. ad agenda quae nobis praecipiuntur, vel omittenda quae prohibentur, ad tentationum victoriam, ad agendam poenitentiam, &c. Istam opinionem novam dixi: quia nulla ipsius mentio legitur in Scriptoribus antiquis; sed saeculo dumtaxat proximè lapsa inventa fuit ab Alphonso le Moine Doctore Sorbonico; nec multi sunt qui eam libris impressis profitentur, sed ut plurimum verbis vel

manuscriptis, existimantes id à Tridentino significatum, dum (post Augustinum) dixit, quod Deus jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis. Istorum namque verborum sensum esse putant, quod Deus nihil unquam homini jubeat, quin ipsi vel agendi gratiam ex se efficacem largiatur, vel saltem gratiam orandi, quae efficacem agendi gratiam orando valeat impetrare. Hoc etiam Massilienses olim voluisse, ad Augustinum scripsit Hilarius. Dicebant enim fidem, unde omnis emanat oratio, omnibus Dei voluntate esse concessam, nulliusque hominis ita depravatam esse voluntatem, ut non possit & debeat velle sanari, nec negari gratiam efficacem, si praecedere dicatur talis voluntas, quae tantum medicum quaerat: contra quos Augustinus scripsit librum de praedest. Sanct.

Verum (ut dixi) novitia est ista doctrina, commentitiumque discrimen: utpote sanctis Patribus ac Theologis antiquis ignotum, & nullum in sacris Eloquiis habens fundamentum. In quo enim sancto Doctore discrimen illud legitur? in quo Concilio? in quo sacro Eloquio? Cum nullum assignare queant, discrimen profecto illud fundatum est in solo ipsorum cerebro. Periculosum verò est nova gratiae systemata è solo suo cerebro, absque ullo in sacris Eloquiis, Conciliis, vel Patribus fundamento, comminisci.

Nec suâ dumtaxat infundatâ novitate discrimen illud periculosum est, ac suspectum: est & Sanctorum auctoritati, & rationi Theologicae contrarium. Primò, quia nec absque fide, nec absque pio aliquo in Deum affectu, seu imperfectae saltem Dei propter se dilectionis afflatu, juxta SS. Patres (sacra ad idem Eloquia allegantes) homo bene orare potest, magis quam bene agere. Dicit enim Augustinus serm. 186. *Orare non poteris, nisi fidem haberetis; non enim orat nisi fides.* Alibi verò dicit: *Fide, spe, & charitate Deum oramus.* Fidem autem, spem & charitatem, etiam imperfectam, Deus in nobis per gratiam per se efficacem operatur, juxta Augustinum, qui contra Pelagium id frequenter asserit, atque ex sacris Eloquiis probat, prout cap. 16. demonstravimus.

Secundò, necessitatem gratiae per se efficaci ad agendum Augustinus alique Patres probant ex sacris testimoniis, quibus edocemur, quod Deus operetur in nobis agendi voluntatem, ipsamque actionem. At ex iisdem pariter edocemur, quod Deus in nobis operetur orandi voluntatem, ipsamque orationem. Rom. 8. 26. *Quid oremus, sicut oportet, nescimus; sed ipse Spiritus postulat pro nobis* (id est postulare nos facit, ut SS. Patres exponunt) *gemibus inenarrabilibus.*

Tertio, Augustinus alique Patres, necessitatem gratiae per se efficaci ad agendum probant ex celebri loco illo Apostoli: *Quis te discernit.* Ilte verò locus aequè probat necessitatem gratiae per se efficaci ad orandum, quam